

a régi témák fölerősödése mellett ez a jellemző rá – „külső irtózatok helyett a test homályain rezzen s tör rá a rettenet”. A legnagyobb küzdelmet testi valójának elfogadásáért vívja, s nem eredménytelenül: úgy érzi, visszatért a boldog ösztönökhöz, a sáros, de kedves földhöz, a hűsége emberséghez; és a csonkaság sajgó fájalmától a test szépségének felfedezéséhez is eljut:

... nézem magam, bolondot,
ki lassú évekig zsebében vig arannyal
kolduskodott, míg egyszer észére tért s a gondot
kedvvel cserélte fel s a jajgatást kacajjal.

(A testemhez)

Azelőtt például így intonált egy verset:

Aki sok szépet mondott el biába,
szűk szavú lesz vagy néma, –
tudom: fáj, hogy neked jutott
szavaim maradéka.

Most még a Szorongás is ilyen színesen kezdődik:

Szűz csapások ébresztik, fején a fény eső virág.
A hullámos hegy élére kitűzi kinja zászlaját,
s küllős-sugárú szép ágyán szakadt inakkal elterül.

A Szabadulás sokfelé ígért megnyíló utat; elsősorban a csöndesedéshez, lehiggadáshoz, a múlandó szépséget dédelgető szeretethez, a költőre szabott sors derűs vállalásához, e líra sokrétűbb kibomlásához. Amit George ír Nietzsche-verseiben: „Sie hätte singen, Nicht reden sollen, diese neue

Seele!” (Dalolnia, nem beszélnie kellett volna ennek az új léleknek!) – az mintha Csorbára is érvényessé válnék, s később A szó ünnepében (1958) ő maga is így érzi:

ízes gyümölcsök magjait keresve
beléjük tört fogam, holott helyette
inyemre kellett volna jó zamatjuk

Ó, rosszul éltem s rosszul énekeltem,
de tanulónak jó vagyok ma is még,
tudom, másképpen élni s énekelni
sohase késő ...

Csak hogy előbb, 1947-től 1955-ig nyolcévi szünet következett ... Legalábbis, ami a köteteket illeti. (Mert egyébként az irodalom országos sodrából kiszorult Csorba nem pihent meg a Baumgarten-díj amúgy is gyér babérjain: a pécsi irodalmi életet szervezte, a Sorsunk, a Dunántúl szerkesztője volt, sokat és nagyszerűen fordított, többek között a Faust második részét is.)

Első költői korszakának lezárása az Ocsúdó évek (1955), ez a páratlanul szép önéletrajzi költemény, amelyek a magyar irodalomban többek közt olyan – szintén stanzákban írt – elődei vannak, mint Arany Bolond Istók-ja vagy Dsida Jenő Tükör előtt-je. Ez a kötet – amely külön elemzést érdemelne, s egyszer talán méltó elismerésben részesül, hisz erre még Fodor András 1971-es Csorba-tanulmányának szép sorai után is szükség volna – a nehéz gyermekkor, az otthon, a szülők, testvérek, barátok felidézésével, egyszerű, tiszta emberi hangjával, formai bravúrjaival, kiegyensúlyozott nyugalomával, érzékeny finomságával s érdes valóságglátásával visszatérést jelzett a költő hajlamainak jobban megfelelő, pu-